

VIKBA11

Selekční jazyky

4. 10. 2019: Vybrané otázky klasifikace (P3)

FF MU, podzim 2019

Mgr. Josef Schwarz

126172@mail.muni.cz

2. úkol - řešení

ZADÁNÍ ÚKOLU

Jsou dány tyto výrazy:

cirkulárka

katr

kotoučová pila

pila

pila ocaska

piliny

zuby

U uvedených výrazů stanovte, která z nich jsou:

- 1) sousloví
- 2) invertovaná sousloví
- 3) homonyma
- 4) polysémy
- 5) meronyma
- 6) kohyponyma
- 7) hyperonyma

2. úkol - řešení

AUTORSKÉ ŘEŠENÍ

Jsou dány tyto výrazy:

cirkulárka

katr

kotoučová pila

pila

pila ocaska

piliny

zuby

U uvedených výrazů stanovte, která z nich jsou:

- 1) sousloví: *kotoučová pila, pila ocaska*
- 2) invertovaná sousloví: 0
- 3) homonyma: *katr*
- 4) polysémy: *pila, zuby*
- 5) meronyma: *zuby*
- 6) kohyponyma: *cirkulárka, katr, kotoučová pila, pila ocaska*
- 7) hyperonyma: *pila*

Klasifikace – základní pojmy

klasifikace: (třídění, systematika)

biologie - taxonomie:

lékařství – nosologie:

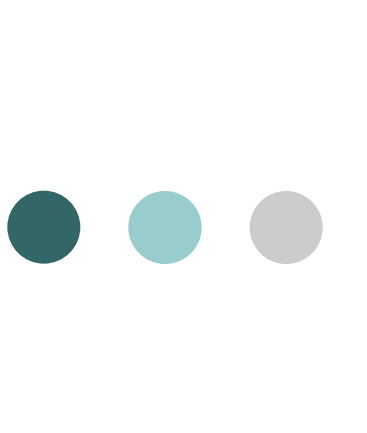
kategorie:

třída:

notace:

fazeta:

Klasifikace – základní pojmy

klasifikace: 1. [systém] (**třídění, systematika**) Uspořádání pojmů nebo jiných entit do tříd a dalších skupin (podtříd apod.) za účelem vyjádření jejich sémantických vztahů. - 2. [proces] (**třídění**) Přidělování notací (znaků tříd) klasifikačního systému za účelem vyjádření obsahu dokumentu.

biologie - **taxonomie**: klasifikace organismů

lékařství – **nosologie**: nauka o třídění nemocí

kategorie: Primární členění speciálního klasifikačního systému nebo hlavní třídy obecného systému. Kategorie obsahují nejobecnější pojmy s širokou extenzí a chudou intenzí.

třída: Skupina klasifikovaných pojmů vzniklá na základě shodných charakteristik za účelem definování sémantických vztahů mezi nimi, která je označená notací.

notace: Symbol vyjádřený posloupností znaků, který se používá k označení tříd klasifikačního schématu, popř. systém těchto symbolů zahrnující i pravidla pro jejich užívání (notační systém).

fazeta: Kategorie entit (množina podtříd) vytvořená uplatněním jedné klasifikační charakteristiky (principium divisionis), která je pro danou kategorii (třídu) podstatná, strukturální.

(zdroj: TDKIV)

Příklad fazet

- letadla

- *podle účelu* ←fazetový indikátor
 - nákladní letadla
 - osobní letadla
- *podle uživatele* ←fazetový indikátor
 - civilní letadla
 - vojenská letadla
- (zdroj: ČSN 01 0193)

- Art and Architecture Thesaurus

(Facets and hierarchies)

Příklad fazet

- Top of the AAT hierarchies
- Materials Facet
- Materials (hierarchy name)
- materials (substances)
- <materials by composition> <--- fazetový indikátor
- inorganic material
- glass (material)
- <glass by technique> <--- fazetový indikátor
- art glass (material)
- Agata glass

- Zdroj: [Art and Architecture Thesaurus](#)
 - (Popis funkce a podoby fazet v oddíle *Facets and hierarchies*)

Arbitrárnost klasifikace I.

- *Nebeský bazar blahodárných poznatků*
(Eco: *Hledání dokonalého jazyka v evropské kultuře*, s. 185)
 - zvířata se dělí na:
 - patřící císaři
 - vycpaná
 - ochočená
 - selátka
 - sirény
 - bájná zvířata
 - toulavé psy
 - zvířata zahrnutá do této klasifikace
 - co jsou jako šílená
 - nespočitatelná
 - namalovaná tenkým štětcem z velbloudí srsti
 - a tak dále
 - která rozbila džbán
 - která zdálky připomínají mouchu
 - *V čem je problém?*

Arbitrárnost klasifikace II.

Základní kategorie biologické taxonomie

- dříve:

- říše:

- rostliny
 - živočichové

- nyní

-> *molekulární biologie (2. polovina 20. století)*

- *nadříše*

- prokaryonta (Monera) [*jednoduché jednobuněčné organismy*]
 - (např. bakterie)
 - eukaryonta (Protista) [*organismy s buněčným jádrem s chromozomy*]
 - říše
 - houby (Fungi)
 - rostliny (Plantae)
 - živočichové (Animalia)

Arbitrárnost klasifikace III.

- EWT – European Women's Thesaurus

Lexikum:

-w = not women (např. pensions –w)

- „ideological reversal od standard indexing language which mostly uses the general term for information on men, and women are named separatetly“ (EWT, s. ix)

Struktura:

women's archives

RT archives

women's bookshops

RT bookshops

women's organizations

RT organizations

- „An important ideological choice when making the references in the use of RT in place of NT for terms with a women's aspect such as 'companies' and 'women's companies'; by regarding women's companies as a RT instead of a NT they are placed on the same level as 'ordinary' (=general/men's) companies and hence not regarded as something different or inferior“ (EWT, s. iii)